

Nr 100.

Av herr **Bergman m. fl.**, *angående effektivare åtgärder i nykterhetshänseende.*

Spritdryckskonsumtionen i Sverige är för närvarande — beräknad i medeltal pr individ — den största i Norden, dubbelt så stor som i Norge, mer än dubbelt mot i Finland och ungefär fem gånger så stor som i Danmark. Detta är för oss ingen hedrande föregångsplats. Medan flera andra länder genom olika konsumtionssänkande åtgärder lyckats avsevärt nedbringa konsumtionen och motverka dryckessederna — Danmark genom mycket starkt höjd beskattning, Norge genom lokalt veto (vad städerna beträffar på folkomröstningens direkta väg), England dels genom hög beskattning, dels genom stark inskränkning av försäljningstider och antalet försäljningsställen, ha i vårt eget land åtkomstmöjligheterna till alkoholdrycker i flera avseenden underlättats. Följderna visa sig nu år efter år allt tydligare i alltjämt ökat behov av alkoholistvård för stora kostnader, i stigande i stället för sjunkande fyllerisiffror, i ett påtagligt ökat och oroande ungdomsfylleri — icke på grund av att ungdomen är mer fördärvad nu, utan på grund av i dess väg överallt i högre grad än förr mötande frestelser till alkoholförtäring med vad som därmed följer av obetänksamhet, bristande självtukt samt försvagande av fysisk och andlig effektivitet.

I en tid sådan som den nuvarande, då mer än någonsin en stark uppräckning av nationen är påkallad, då allt måste avlägsnas som nedsätter folkkraften, värnkraften, arbetsdugligheten, precisionsförmågan, nu behöflig mer än förr i en maskinell och motoriserad tid, just i en sådan tid låter man alltjämt spriten flöda i stor mängd medan t. o. m. de nödvändigaste livsmedel äro starkt ransonerade och stundom här och där otillgängliga.

Det frivilliga arbetet, icke minst av ungdomsorganisationer, för opinionens påverkan till det bättre är glädjande och bör på allt sätt understödjas. Men alla tiders erfarenhet visar att ingen än så kraftig dylik verksamhet ensam räcker till för en så stark och av allmän folksed understödd inre fiendes besegrande. Samhället måste också ingripa med sina maktmedel och sörja för att det verksammaste medlet, avlägsnandet eller åtminstone försvårandet i möjligaste mån av åtkomsten till alkoholdrycker, undanröjer de faror för vilka en tanklös folksedvänja utsätter människorna.

Framför allt gäller detta ungdomen, som ännu icke är inrotad i de farliga vanorna, men som genom ständigt förekommande frestelser lockas i fördärvet. Och i dessa dagar borde alldeles särskilt omsorgen om alkoholfrestelsernas avlägsnande vara en angelägenhet av högsta vikt på de platser, där vårt lands försvarsmakt samlas och övas.

Man tänkte sig vid den skärpning av beskattningen som för någon tid sedan

ägde rum att c:a 25 procent av spritdryckskonsumtionen skulle försvinna, men resultatet synes bli högst 18 procent (i Stockholm är minskningen ännu mindre, i det hela ganska obetydlig). De utmärkta verkningar, den danska beskattningen haft på nedgången av spritdryckskonsumtionen, bero därpå att beskattningen där varit så högt tilltagen att den icke kunnat undgå att åstadkomma en i hög grad konsumtionssänkande verkan, under det den svenska höjningen främst tagit sikte på statsinkomsternas ökande. Danmarks och även Englands exempel visa dock att en mycket stark konsumtionssänkande verkan kan ske utan minskning av statsinkomsten.

Men för övrigt: ett par hundra miljoner i sådana miljardbudgeter som de nuvarande uppväga de, männe, ens ekonomiskt, allt det elände som köpes för dem: oräkneliga skövlade hem, försummade barn, som få växa upp under förhållanden som ofta föra dem in på brottets vägar och annars på otaliga sätt vilse i livet? Uppväga dessa miljoner den sänkta folkhälsan och dugligheten, följder som framkallas av det allmänna alkoholbruket även när det ej visar sig i de värsta formerna?

Vid besinning av allt detta framstår otvivelaktigt det radikala avlägsnandet av *all* tillgång till folkförgiftningsmedlet såsom den rationellaste metoden i denna inre försvarskamp. Detta medel har även anvisats av den svenska nykterhetsrörelsen. Så t. ex. begärde under förra världskriget en stor deputation, anförd av ärkebiskop Söderblom, hos Konungen provisoriskt allmänt rusdrycksförbud. Provisoriskt förbud påyrkades likaledes genom framställning till vederbörande regeringsledamöter för några månader sedan av den nuvarande svenska nykterhetsrörelsen genom dess representativa organ, Nykterhetsvännernas landsförbund, och talrika yrkanden därom ha framställts från en mängd korporationer även under de senaste månaderna.

Då det emellertid är tydligt, att dessa framställningar ej lett till resultat, återstår att se vad som annars kan göras. Det kan icke få fortgå som hittills.

Flera vägar ha med större och mindre framgång prövats i olika länder: strängare ransonering än den hos oss nu överflödigt stora tilldelningen är en sådan väg. Mot slutet av förra världskriget utminuterades i Sverige högst 2 liter i kvartalet (mot nu 4 liter i månaden), följderna blev bl. a. de lägsta fyllerisiffrorna i mannaminne.

En annan väg är minskat antal utlämnings- och försäljningsställen samt inskränkning av försäljningstiderna. En tredje väg är de starkt höjda priserna, men så starkt att de verkligen kraftigt sänka konsumtionen såsom i Danmark, där spritdryckskonsumtionen sjunkit från c:a 8 liter per individ år 1913 till c:a 1 liter 1940. Det finns även andra vägar (bl. a. temporärt upphävande av rätten till efterhandsköp) och såväl dessa som andra metoder behöva icke utesluta varandra.

Riksdagens nykterhetsgrupp, som haft dessa frågor under övervägande, har ansett att ett kraftigt försök, jämte även andra utvägar, bör göras att nedsätta det kvantum spirituosum som får utlämnas pr månad. På grund därav föreslå vi,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, med den rätt som i sådant tidsläge, vari vi nu befinna oss, är lagd i dess hand, snarast vidtaga effektiva provisoriska åtgärder, som äro ägnade att i möjligaste mån avlägsna alkoholfaran från vårt folk, till gagn för folkets hälsa, ekonomi, arbetseffektivitet och försvarskraft, bland annat genom betydligt strängare ransonering än som nu tillämpas vid försäljning av spirituösa drycker.

Stockholm den 23 januari 1941.

J. Bergman.

John Björck.

P. J. Näslund.

E. A. Lindblom.